

Colofon Valkhofnieuws

VALKHOF
VERENIGING

Valkhofnieuws: Verschijnt 4 x per jaar
en is een uitgave van de
Valkhofvereniging
ISSN-nr. 1382-3760

Redactieadres: Valkhofnieuws
Postbus 1390
6501 BJ Nijmegen

Artikelen: Aanleveren - indien mogelijk - op diskette (Word)
De redactie kan artikelen inkorten of niet plaatsen

Redactieleden: P. Hoos, A. Janssen, M. Vollebregt (hfd.red.)

Valkhofvereniging

Lidmaatschap: Postbus 1390
6501 BJ Nijmegen

Contributies: f 30,- voor het verenigingsjaar 2001
Postbank 44.38.363
t.n.v. Valkhofvereniging Nijmegen

Bestuursleden: Voorzitter: E.F.M. Boshouwers
Secretaris: M.A.P. Vollebregt
Vice-voorzitter: F.G.A.J.M. Geertsen
Penningmeester: H.A.P. Linssen
Algemeen: J.A.M. de Groot

Valkhofkapel: Kostenloze openstelling van 1 april tot 1 oktober op
Woensdag- en zondagmiddagen van 14:00 tot 16:00 uur
Conservator drs E.F.M. Boshouwers - tel.: 024 - 3232587
Groenewoudseweg 49 6524 TP Nijmegen

Internetadres: www.valkhof.nl

© NIETS UIT DEZE UITGAVE MAG WORDEN VERMENIGVULDIGD EN/OF OPENBAAR GEMAAKT
WORDEN D.M.V. DRUK, FOTOKOPIE, MICROFILM OF OP WELKE WIJZE DAN OOK, ZONDER
VOORAFGAANDE TOESTEMMING VAN DE REDACTIE VAN VALKHOFNIEUWS

VOORWOORD BIJ VALKHOFNIEUWS 2001-1

Door Maurice Vollebregt

Begin 1999 werd een overleg gestart met als doel om een aantal direct betrokken rondom de staat en de toekomst van Valkhofpark aan tafel te krijgen. Dit heeft geresulteerd in de aanblijding van twaalf conclusies die op 9 februari 2001 namens het Nijmeegse gemeentebestuur in de St.Nicolaaskapel in ontvangst zijn genomen door wethouder Depla.

Aan het overleg hebben deelgenomen: IVN Rijk van Nijmegen, Museum het Valkhof, Milieudefensie Nijmegen, Platform tot behoud van het Valkhofpark en de Valkhofvereniging. Onze deelname vindt zijn oorsprong in de gedachte, dat wij als beheerders van de monumenten in het park zeker tot de direct betrokkenen gerekend mogen worden, zo is elders in dit nummer te lezen in het artikel van voorzitter Boshouwers. Actieve deelname is beter dan achteraf geconfronteerd worden met ongewenste ontwikkelingen. Uiteraard heeft de Valkhofvereniging haar doelstellingen voor wat betreft gehele of gedeeltelijke herbouw onverkort gehandhaafd. Dit alles is duidelijk geformuleerd in de twaalf conclusies met toelichting, welke eveneens in dit nummer zijn opgenomen.

Toneel bij de bureu. Een verrassende titel voor een opmerkelijk artikel over de opvoering van toneel aan de rand van het Valkhof. Het betreft alleen geen openluchtvoorstelling maar een uitvoering in de verdwenen Sociëteit Unitas, die prominent gevestigd was op de hoek Lindenberg-Voerweg, aan de uiterste zuidwesthoek van het park. Redacteur Paul Hoos ontdekte "nieuw" materiaal over deze voormalige buurman en schreef het genoemde artikel. Onze oudere lezers kunnen zich wellicht nog een beeld vormen van het Unitas-gebouw, voor de jongere lezers wordt een stukje "vergeten" geschiedenis tot leven gewekt.

Tijdens de ledenvergadering op 3 april in het Kolpinghuis werd door Paul Hoos een schaalmodel van de St. Nicolaaskapel aangeboden, tevens geschikt om als bouwplaat uitgebracht te worden. Het bestuur is zeer verguld met dit aanbod en het zal binnenkort een vervolg krijgen. Een uitgebreid verslag van de ledenvergadering is eveneens in dit nummer na te lezen, samen met het secretariael jaarverslag over het verenigingsjaar 2000.

Verder blijft het aanbod van de redactie van Valkhofnieuws staan om GRATIS in bezit te komen van het boek van Weve. U weet inmiddels: het enige dat u hoeft te doen, is het aanbrengen van twee nieuwe leden, als onderdeel van onze ledenwerfactie. Het aanmeldingsformulier (dat natuurlijk gekopieerd kan worden) is wederom bijgesloten. Redactie en bestuur blijven rekenen op uw inzet!

TONEEL BIJ DE BUREN...

Door Paul M.J. Hoos, Valkhofnieuws-redacteur

Het Valkhof kende meerdere 'buren'. Vertrouwde elementen in het stadsbeeld waren twee monumentale panden : de voormalige sociëteit Burgerlust en de villa van de familie Van Rijckevorsel aan het Valkhof. Voorts was er het kantoor van Gemeentewerken, Hotel Café-Restaurant Valkhof, het rijtje panden bovenaan de Voerweg en het poortwachterhuis bij de Valkhofingang. Oorlogsgeweld verwoestte het merendeel van deze panden. Twee gebouwen die het oorlogsgeweld doorstonden, werden – spijtig genoeg – in 1955 gesloopt. ¹ Exit Burgerlust en villa..

Sociëteit Burgerlust

De arbeidende klasse in Nijmegen kende rond en na 1900 een periode van krachtige(r) organisatie. Om de bonden onderdak te brengen waren er uiteraard gebouwen nodig. De Nijmeegse R.K. Volksbond bezat een pand in de Tweede Walstraat. Toen dit te klein werd, kocht de bond (na een naamsverandering in 1916 tot "R.K. Werklieden-vereeniging") in 1920 het voormalige sociëteitsgebouw Burgerlust en doopte dit om tot 'Unitas'.²

De aanduiding "Unitas, Valkhof" was voortaan voor veel Nijmegenaren al voldoende. "Tijdens de Tweede Wereldoorlog was het gebouw der Werkliedenvereeniging (Unitas) in een bunker veranderd," samen met het kantoor Gemeentewerken, de villa en de huizen aan de Voerweg.³

Ondanks de betonning sneuvelde 'Unitas' echter toch nog in 1955 onder de slopershamer. Als eerbetoon aan dit 'kranige' pand worden bij dit artikel twee foto's afgedrukt, namelijk van het overbekende exterieur en het minder bekende interieur van deze vergader-, concert- en toneelzaal.

Sociëteiten ter vermaak...

Gelegenheden tot vermaak kende Nijmegen in vele soorten. Voor de gegoede burgers waren er de besloten sociëteiten, zoals 'Burgerlust' op het Valkhofplein. Dit statige pand werd in 1839 gebouwd, en rond 1870 ingrijpend verbouwd.⁴ Andere Nijmeegse sociëteiten waren: de Grootte Sociëteit, In den Doelen, Voorbeelden Trekken (waarvan de bekende Nijmeegse schilder-tenenaar Hendrik Hoogers – zie Valkhofnieuws themadubbelnummer jaargang 21/4 en 22/1 - lid was. In 1795 hield hij een opmerkelijke rede voor de soosleden).⁵

Voorts De Harmonie aan de Lange Burchtstraat, opgericht 10 april 1812. Ook de sociëteit Concordia dient hier vermeld te worden.⁶

De buitensociëteit De Vereeniging werd in 1916 Concertgebouw De Vereeniging.⁷

Dit Concertgebouw diende naar de mening van het stadsbestuur óók toegankelijk te zijn voor 'de gewone man'.

Burgerlust was 'de naaste buur' van het Valkhof, terwijl de zuidzijde van

**Valkhofplein ca. 1890 (foto W. Ivens) uit collectie Gemeentearchief Nijmegen.
Rechts Sociëteit Burgerlust, later Unitas. Alleen het Spoorwegmonument bestaat nog.**

de Stadsschouwburg aan het Valkhofplein grensde.⁸

De Stadsschouwburg, "...dienende niet alleen voor reizende Commedianten, maar ook voor concerten, bals, kunstbeschouwingen enz."⁹ bood plaats aan meer evenementen dan muziek- en toneeluitvoeringen alléén. Hiervoor waren aldus beschikbaar: De Harmonie, Burgerlust en De Vereeniging.

Architect Oscar Leeuw bleek aan zijn schepping een ongekend goede akbestiek te hebben meegegeven, waardoor Concertgebouw De Vereeniging een perfecte locatie werd voor - met name - muziek-uitvoeringen en concerten.

Toneel

In 1839 opende de Stadsschouwburg haar deuren aan de lange Burchtstraat. Echter, tot ver in de 19de eeuw zouden beroepstoneelgezelschappen nog met hun eigen tenten naar Nijmegen komen.. De Stadsschouwburg zou haar eeuwfeest niet halen: in 1934 werd zij gesloopt.¹⁰

De nieuwe Stadsschouwburg verrees na de oorlog bij het Keizer Karelplein, langs de Nassausingel. Een eigen stedelijk toneelgezelschap heeft Nijmegen niet gehad. Wel waren er een aantal plaatselijke toneelgezelschappen. De volgende opsomming is wellicht niet compleet, (aanvulling is welkom !): St. Genesisus - naar ik meen 'thuis' in de toneelzaal van de Gezellenvereniging aan de Smetiusstraat; R.K. Toneelvereniging Vriendenkring Hatert, opgericht in 1927; R.K.

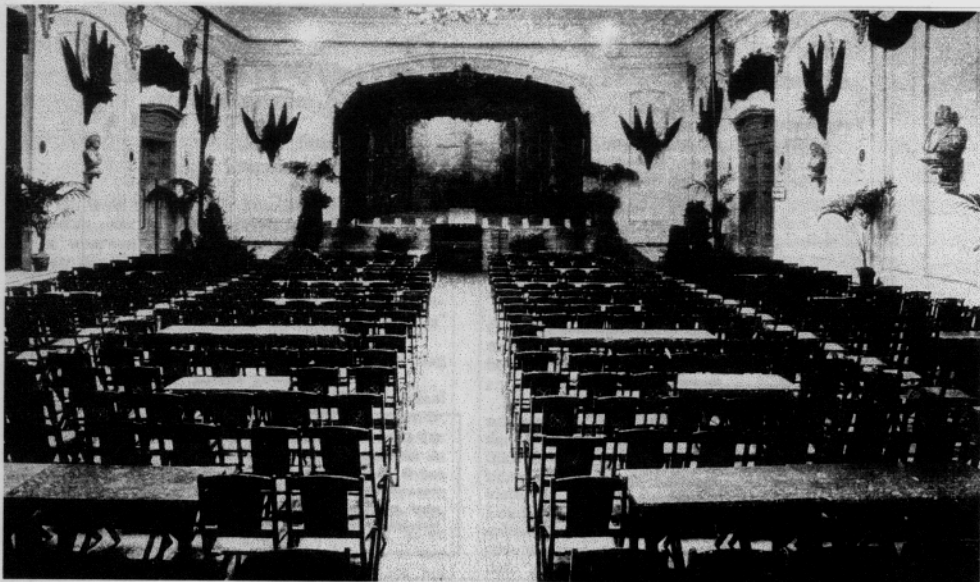
Toneelvereniging Thalia, 'thuis' in gebouw Unitas aan het Valkhof; Ernst en Luim; Aurora, de zang- en toneelvereniging van de Nijmeegse meubelmakersorganisatie "Kunst en Vriendschap Leven".¹¹

Voorts vinden we een vermelding van de toneelgroep "Thuis", die het oorspronkelijk protestants-christelijke 'Pniël'-kerkje aan de Fortstraat omgebouwd heeft tot het Steigertheater.¹²

Niet onvermeld mogen blijven de toneeluitvoeringen in diverse club- en buurthuizen in Nijmegen. Achterhaald konden worden: buurtvereniging Wolfskuil, opgericht in 1944; clubhuis Don Bosco aan het Wilgplein; en Roomsche Leven, in de wijk Brakkenstein.¹³

Theatergroep Phoenix onder leiding van Wim Princen mag in deze opsomming zeker niet ontbreken. Ook Tejater Teneeter in het verbouwde Badhuis aan de Daalseweg verdient een plaatsje in deze opsomming, alhoewel hun voortbestaan in 2001 ernstig wordt bedreigd - zoal niet beëindigd is..¹⁴

Verder herinner ik mij toneelpodia in de van Slichtenhorststraat, de Burghardt van den Berghstraat, de Akkerlaan en de Hazenkampseweg; wellicht zijn er nog méér. Het 'oude' Canisiuscollege beschikte over een ruime toneelzaal, doch deze is geruime tijd geleden afgebroken. Ook diverse Nijmeegse scholen beschikken over een aula met (toneel)podium. Tenslotte zijn er in het centrum van Nijmegen zaalruimten met podia voor dramatische expressie beschikbaar, zoals bij het Cultureel Centrum De Lindenberg en in het nieuwe

Interieur van de toneelzaal in de Sociëteit Unitas op het Valkhof ca. 1935.
Afbeelding afkomstig uit fotocollectie Gemeentearchief Nijmegen.

Programma

THALIA

Toegangsprijs
50 cent

stedelijke belasting inbegrepen. Plaatsbespreken op den dag der uitvoering in Unitas des morgens van 10 tot 12 uur à 10 cent. Donatrices en Donateurs kunnen alleen 's morgens op vertoon van het diploma het toegangsbewijs afhalen tegen betaling van 10 cent voor stad. belasting. Bij het verlaten van de zaal worden geen sortjes afgegeven. De zaal is voor de bezoekers alleen toegankelijk op vertoon van toegangsbewijs. Tijdens het dansen mogen volgens Politieverordening geen personen beneden de 18 jaar zich in de zaal bevinden. Thalia stelt zich niet aansprakelijk voor eventuele gevolgen bij overtreding van deze voorschriften.

OPGELET. De uitvoering begint met het oog op de duisternis om 3 uur. De zaal wordt geopend om half 3. Vanaf zes uur is in Unitas gelegenheid de meegebrachte boterham te gebruiken. De pechter zorgt voor koffie en thee (zonder bon). Broodjes verkrijgbaar tegen afgifte van bon.

R.K. Tooneelvereniging „THALIA“

Zondag 13 October 1940, 's namiddags 3 uur precies, in „Unitas“, Valkhof, opvoering van

Over twaalf dagen.... tegen middernacht....

vroolijk spel in drie bedrijven, losbandig bewerkt naar een oud motief door Gerard Nielsen.

Regie: P. M. J. Geurts

Grime en costumes: fa. P. Schilder, Arnhem.

Na afloop (ongeveer half zeven) tot 10 uur ball, met medewerking van het orkest G. Smits.

Balletmeester: H. Ditsel.

Personen

Appelman, heereboer-parvenu L. Rosendaal
Chris, zijn huisknecht St. Dalmers
Martha, zijn huishoudster Nelly de Bruijn
Schmidt, ambtenaar Henk Geurts
Sophie, zijn vrouw, nicht van Appelman Bep Jeene
Gusta, hun dochter Vic Geurts
Mr. Strekkers Henk Ros
Frits, zijn zoon A. Ros
Bert Zonnaveid, vriend van Frits L. Ros
Emmy Walter, schilderes Angela de Bruijn
Kneterman, rentenier, vriend van Appelman P. M. J. Geurts
Boerema, houtvester G. Rosendaal

Het stuk speelt in het voorjaar op het landgoed van Appelman, in een klein dorpie bij Utrecht; het 1e en 2de bedrijf op denzelfden dag; het derde bedrijf eenige dagen later, 's morgens.

Z.O.Z.

„Thalia“

doet een goede inzet van het rooneelseizoen.

„Over twaalf dagen.... tegen middernacht....“

Dit is de titel van een vroolijk spel, dat Gerard Nielsen naar een oud gegeven losbandig bewerkte en waarvan „Thalia“ gistermiddag onder regie van den heer P. M. J. Geurts de première gaf. Laten we althans hopen, dat het niet bij één opvoering zal blijven. Velen die voor een uitverkochte zaal kwamen te staan zullen „Thalia“ voor een reprise dankbaar zijn.

In andere woorden: het spel van gistermiddag is weer een groot succes geworden.

Voor de opvoering sprak de heer L. Rosendaal een hartelijk welkom tot, zooals hij dat noemde, de groote Thalia-familie en herdacht even den moeilijken tijd, die „Thalia“ had doorgemaakt in de afgelopen maanden. De vereeniging is thans echter weer even stevig gefundeerd als ooit tevoren en „Thalia“ hoopt, naar de woorden van den nieuwen moderator, pater Bon. ter Ellen O. Carm., die na welkom te zijn geheeten enkele woorden sprak, in de toekomst veel tot het apostolaat der ware vreugde te kunnen bijdragen.

Het stuk „Over twaalf dagen.... tegen middernacht....“ speelt zich af op het landgoed van den heereboer-parvenu Appelman. Een krantenbericht — als Aprilgrap bedweld — dat over twaalf dagen de aarde door botsing met een komeet zal vergaan wordt door twee menschen op het landgoed, buiten medeweten van elkaar, uitgebuut om ieder voor zich een bijzonder oogmerk te bereiken. De meest komische situaties en verwickelingen doen zich daarvan tengevolge voor, totdat ook hier natuurlijk het „happy end“, zelfs meer dan één, de kroon op het werk zet.

De acteurs en actrices hebben zich onder bekwame leiding allen, verdienstelijk van hun taak gekweten. Als we slechts enkele namen even willen noemen is dit, omdat deze spelers een meer „bevoorragende“ rol vervulden.

Zoo wisten de heeren Henk en P. M. J. Geurts resp. als Schmidt en Kneterman uitmuntend de hun toebedachte rollen uit te beelden.

Henk Geurts wist treffend heel veel van het ambtenaartje-pantoffelheld te treffen en ook zijn tegenspeelster Bep Jeene was zeer goed. Den rentenier Kneterman had men zich moeilijk beter kunnen wenschen. Appelman gaf een goede vertolking van zijn vaak moeilijke rol. Chris de huisknecht, Martha en Frits Strekkers wisten zich goed in hun rol in te leven, de beide laatsten met hier en daar wat zwakke momenten, waaraan evenwel ook soms het stuk debet was.

Het geheel is, nogmaals gezegd, zeer bevredigend vertolkt en „Thalia“ heeft haar goede reputatie meer dan weten te handhaven.

De grime en de costumes van de fa. P. Schilder uit Arnhem waren af.

Moge het voor „Thalia“ en haar talloze vrienden niet bij één uitverkochte zaal blijven.

v. B.

„De Duitsche luchtaanvallen op vitale deelen van de Britsche hoofdstad werden practisch zonder pauze voortgezet. Na bijzonder hevige aanvallen in den nacht van Zaterdag op Zondag verschenen de eerste Duitsche machines reeds des middags weer boven de Britsche hoofdstad.“

Huizenblokken van Londen verwoest

Centrales en stations beschadigd

Stockholm, 14 October (D.N.B.).

De Duitsche luchtaanvallen op vitale deelen van de Britsche hoofdstad werden practisch zonder pauze voortgezet. Na bijzonder hevige aanvallen in den nacht van Zaterdag op Zondag verschenen de eerste Duitsche machines reeds des middags weer boven de Britsche hoofdstad.

De eerste bommen vielen boven de Zuid-Oostelijke voorsteden van Londen en een half uur later waren Duitsche machines ook weer boven het eigenlijke centrum van de hoofdstad en zetten daar hun vernielingswerk voort.

In een officieel communiqué van het Britsche ministerie van luchtvaart wordt gezegd, dat in den loop van den middag golf na golf vliegende formaties via de kust van Kent Engeland binnenvloog en tot Londen doordrong. Bommen vielen in tal van stadsdeelen en voorsteden van Londen. In een niet genoemde wijk werd een geheel huizenblok verwoest. Er ontstond een groote brand en op twee andere plaatsen in Londen richtten de Duitsche bommen eveneens groote verwoestingen aan. De aanvallen werden onafgebroken den geheelen nacht voort gezet.

De Britsche radio deelde Maandagmorgen mede, dat niet alleen Londen, doch ook bepaalde provinciesteden aan bijzonder hevige aanvallen zijn blootgesteld geworden. In Liverpool moeten reusachtige branden zijn uitgebroken en meermalen verwoestingen zijn aangericht in de haven- en industrieijk van Liverpool. Ander aanvallen van het Duitsche luchtwapen waren gericht op twee steden in Noord-Oost Engeland. De Londensche luchtdoelbatterijen moesten ter het aanbrenken van den dag blijven voeren. De slag om Londen heeft een nieuw hoogtepunt bereikt. Sinds eenige dagen en nachten zijn de aanvallen van de Duitsche vliegers op het eigenlijke hart van Londen gericht. In de city is er nauwelijks no geen vitale inrichting, welke niet verwoest of minstens zwaar beschadigd is. Alle in het stadscentrum gelegen stations bev. In plan de uitwerking van de Duitsche bommen ontbreken. Van de zes groote gasfabrieken in midden-Londen zijn vijf buiten bedrijf gesteld. Minstens drie groote elektrische centrales zijn zwaar beschadigd. Men kan rekenen, dat behalve de beschadigingen op de spoorwegstations, de spoorwegcomplexen in het eigenlijke Londen op ruim dertig plaatsen gehavend zijn. Duitsche gevechtsmachines hebben volgens de Londensche radio de omgeving van Londen ook in zwaarte aanvallen.

STAATSLOTERIJ

HOOFDPRIJZEN.

Maandag 14 October 1940.

1 1000 — 11891
1 400 — 10831 11473
1 200 — 4078 11812 17297 17505 200289
1 100 — 2139 5999 9215 9623 20187 11833 15942
16553 1 904 180667

Mariëburgkwartier. Tenslotte verdient het Openluchttheater in het Goffertcomplex hier een vermelding.

Toneel bij de bureu..

Door een gelukkig toeval is uw schrijver in het bezit van een programma-aankondiging van "R.K. Toneelvereniging THALIA", gedateerd "Zondag 13 October 1940".

De uitvoering zou gegeven worden in Unitas, Valkhof...nader adres was blijkbaar overbodig (!). Het betreft de aankondiging van het blijspel "Over twaalf dagen ..tegen middernacht..." van de hand van Gerard Nielen, onder regie van P.M.J. Geurts, op te voeren "'s namiddags 3 uur precies."

Schrijver is bovendien in het bezit van een Gelderlander-fragment met de recensie van het betreffende blijspel, gedateerd "Maandag 14 October 1940".

Opvallend..(1)

In de programma-aankondiging is de zinsnede "met het oog op de duisternis". Dit kan zowel duiden op het feit dat het vroeg donker wordt (herfst) als op de gedoofde straatverlichting en de 'verduistering' van de ramen tegen de tijd, dat het publiek huiswaarts zal keren. Curieus zijn ook de mededelingen omtrent het gebruiken "van de meegebrachte boterham, met koffie of thee (zonder bon) ", en "Broodjes verkrijgbaar tegen afgifte van bon ". Na aftoep van de toneelvoorstelling is er "bal" met het "orkest G. Smits" en een heuse Balletmeester, namelijk H. Ditsel. Overigens blijkt

uit de aankondiging, dat dansen alléén "voor boven de achttien" is..

Opvallend..(2)

Opvallend is voorts, hoe in oktober 1940 het 'gewone' leven - compleet met "avondje uit " - weer opgepakt wordt.. Blijkbaar was het bijwonen van een blijspel dé manier om andere (donkerder) gedachten even van je af te zetten. De recensie van het blijspel op de dag na de opvoering vermeldt, dat de zaal was uitverkocht, en dat het spel een groot succes is geworden. Heel even wordt "...de moeilijke tijd die Thalia had doorgemaakt in de afgelopen maanden" aangestipt: onmiskenbaar een verwijzing naar de tumultueuze meidagen in 1940..

Toneel werd – naar de woorden van de Moderator – gerekend tot "het apostolaat der ware vreugde.." [...] Volgt in de recensie de korte inhoud van het blijspel. Opmerkelijk is de woordkeuze om uitstekende acteerprestaties aan te geven: het Duitse woord 'hervorragend' – en dat in oktober 1940! In deze krantenrecensie was dit woord oorspronkelijk dik met potlood onderstreept of doorgestreept – maar door schrijver weer leesbaar gemaakt in de afbeelding.

Ommezijde van Gelderlander-fragment uit 1940

Té curieus om niet af te drukken : de ommezijde van het Gelderlander-fragment: een bericht over de verwoesting van huizenblokken in Londen. Ook de Staatsloterijhoofdprijzen worden afgedrukt, maar voor ons doel is dit tekstblokje toch vooral

van belang omdat dit de datum van het 'uit-de-krant-gescheurde' fragment laat zien: "Maandag 14 October 1940"..

De clou van dit stuk..

Oudere geschriften eindigen soms met de uitdrukking: "Men wil onderrigt zijn, dat..", waarna een wetens(w)aardigheid volgt.

De clou van dit stuk schuilt in de rolverdeling. Deze vermeldt namelijk, dat de rol van 'Sophie' gespeeld werd door ene Bep Jeene. En dat

deed zij volgens de recensie "zeer goed." Het gelukkige toeval wil nu, dat zij enige jaren later (en inmiddels gehuwd met Thalia's toneelmeester) voor de moederrol koos en vooreerst het leven schonk aan een dochter en een zoon. De zoon is: ...'yours truly',uw eigen Valkhofnieuws-redacteur. Waarvan acte, handgeschreven en wel, in het noodregister van de Burgerlijke Stand te Nijmegen, 2 december 1944...

- ¹ Het Valkhof. Catalogi van het kunstbezit van de Gemeente Nijmegen nr. 3. Bijdrage van H.G.M. de Heiden : De ondergang van de burcht. Nijmegen, 1984 – 2, p.106
- ² De vroege jaren van de Nijmeegse Vakbeweging – Geer Aalders e.a., Nijmegen 1983, p.53
- ³ De verwoesting van een oude Keizersstad – A. Lammerts van Bueren, Nijmegen, z.j., p. 8
- ⁴ Ach Lieve Tijd – aflevering 4, p. 92 ; uitg. Waanders / Kloosterman ism Gemeentearchief Nijmegen en Nijmeegs Museum Commanderie van St.Jan. Zwolle, 1986
- ⁵ Catalogus Hendrik Hoogers (1747 – 1814). Tentoonstelling van 15 juli – 10 september 1967, Gemeentemuseum Nijmegen. Catalogus en tentoonstelling verzorgd door J.A.B.M. de Jong. Nijmegen, 1967, p. 13
- ⁶ Zie : Stad in Stroomversnelling – M.J.M. Dongelmans, Nijmegen, 1988, p. 9
- ⁷ ibid., p. 92
- ⁸ ibid., p. 68
- ⁹ Bijschrift bij foto nr. 19 in : Oud Nijmegen begin deze eeuw. Schimmel, Van Sliepenbeek e.a. Uitgave fotoboek : De Gelderlander, 1975
- ¹⁰ Ach Lieve Tijd aflevering 4, p. 89
- ¹¹ Nijmegen in vertellingen. Jan Brinkhoff. Zaltbommel, 1974, p. 33
- ¹² Hengstdal een wijk van Nijmegen Oost. J.Raeven en Antoon Janssen. Nijmegen, 1991, p. 105
- ¹³ ibid., p. 110
- ¹⁴ ibid., p. 130

De auteursnamen zijn s.s.t.f. vermeld

NOTULEN LEDENVERGADERING VALKHOFVERENIGING

3 APRIL 2001 – KOLPINGHUIS NIJMEGEN

Door Maurice Vollebregt, secretaris

1. Opening en mededelingen

De vergadering wordt om 20:05 geopend door de voorzitter, alle aanwezigen worden welkom geheten. Aanwezig zijn ruim veertig leden; vijf leden hebben zich schriftelijk afgemeld bij het bestuur. De heer Balduk vraagt per brief om tekst en uitleg omtrent de verklaring met 12 conclusies, die de Valkhofvereniging samen met o.a. het Platform tot Behoud van het Valkhofpark heeft aangeboden aan de Gemeente Nijmegen. De voorzitter deelt de vergadering mede, dat dit onderwerp apart wordt toegelicht in Valkhofnieuws. Kort samengevat: hoewel tussen onze organisaties grote verschillen bestaan, hebben wij een document gemaakt waarin de overeenkomsten en gezamenlijke belangen verwoord zijn, zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de eigen doelstellingen.

2. Notulen ledenvergadering 13 november 2000 (zie VHN-2000 nr. 4)

De notulen worden door de vergadering inhoudelijk akkoord bevonden. Naar aanleiding van het verslag (blz. 4): wij zullen in het verslag opnemen hoeveel personen op de vergadering aanwezig waren en hoeveel personen zich hebben afgemeld. De presentie-lijst zal worden toegevoegd aan het secretariael archief.

3. Secretariael Jaarverslag 2000

Zoals aangekondigd in de ledenvergadering van november 2000 wordt iedere voorjaarsvergadering een secretariael jaarverslag uitgebracht. Het verslag is elders in Valkhofnieuws afgedrukt. De volgende onderwerpen zijn in het verslag aan de orde gekomen: openstelling van de St. Nicolaaskapel, tentoonstellingen, voorjaars-excursie naar Brabant, bestuursmutaties, onze internetpagina, nieuwe huisstijl, Valkhofkapel en -terrein, archiefruimte, Valkhofnieuws en ledenwerving.

4.1. Financiën - jaarrekening 2000

De jaarrekening 2000 is ter vergadering aanwezig, en wordt door de penningmeester toegelicht. De Valkhofvereniging heeft het jaar 2000 kunnen afsluiten met een batig saldo van f 2.881,- dit bedrag wordt toegevoegd aan de reserve. De penningmeester licht toe dat de huur van onze nieuwe archiefruimte aan de Aubadestraat door de Valkhofstichting wordt voldaan. Dit gold ook al voor de huur van de vorige archiefruimte in de Limoskazerne.

Het relatief grote aantal overlijdensgevallen, in het eerste kwartaal alweer twaalf leden, baart het bestuur enige zorgen. Ons ledenbestand is behoorlijk 'vergijsd'. Wij zullen dit jaar de werving van nieuwe leden verder activeren (zie ook secretariael jaarverslag).

De begroting voor 2001 (incl. indicatieve begrotingen 2002 en 2003) werd reeds goedgekeurd op de vorige ledenvergadering en wordt nu opnieuw uitgereikt. Zoals

toegezegd wordt het jaar 2001 nu zowel in gulden als in euro's gepresenteerd. De indicatieve begrotingen voor jaren 2002 en 2003 worden vanzelfsprekend alleen in euro's gepresenteerd.

4.2. Financiën - verslag kascommissie

De kascontrole-commissie 2000, bestaande uit de heren P.J.W. Houwen en de heer J.F. den Hertog presenteert haar verslag en komt tot de volgende eindconclusie. De cijfers van de balans geven een getrouw beeld van de financiële positie van de vereniging en stichting per 1 januari 2001.

De boekhouding is accuraat gevoerd. Aan de ledenvergadering wordt gevraagd na ontvangst van een nadere toelichting, décharge aan het bestuur over 2000 te verlenen. De gevraagde toelichting bestaat onder andere uit een nadere specificatie van een nota die wij hebben ontvangen inzake advocaatkosten uit de tijd van het meningsverschil met Museum Het Valkhof en toelichting op nota's van het Benelux Merkenbureau. Verder worden door de kascontrolecommissie een aantal beleidsvoorstellen gedaan, onder andere om de stichting te gebruiken als een "kasgeld" parkeereenheid.

Het bestuur zegt toe dat de beleidsmatige adviezen van de kascommissie worden uitgewerkt in een apart voorstel. Dit wordt aan de eerstvolgende ledenvergadering gepresenteerd. Resterende toelichting over nota's die betrekking hebben op het jaar 2000 worden aan de nieuwe kascommissie gegeven. De ledenvergadering verleent na deze toezegging, conform het advies van de kascommissie, décharge aan het bestuur over het jaar 2000.

Separaat van de verklaring over het boekjaar 2000 presenteert de kascommissie aan de ledenvergadering een notitie, waarin nader wordt ingegaan op de rol en bevoegdheden van de kascommissie in de toekomst. De huidige kascommissie stelt zich op het standpunt, dat deze rol verder moet gaan dan controle van de financiële jaarstukken en documentatie van inkomsten en uitgaven. Zij pleit voor een rol waarin ook gecontroleerd wordt, of inkomsten en uitgaven in overeenstemming zijn met de doelstellingen van de vereniging en met een zuinig financieel beheer. Aan het bestuur wordt verzocht een voorstel aan de eerstvolgende ledenvergadering voor te leggen. Het bestuur zegt dit toe.

4.3. Financiën - benoeming kascommissie 2001

Dit jaar is aftredend de heer Den Hartog. Het bestuur bedankt hem voor zijn inzet in de afgelopen jaren. Als nieuw kascommissie-lid biedt de heer Burgers zich aan, hij wordt als zodanig door de ledenvergadering benoemd. Hiermee bestaat de kascontrole-commissie 2001 uit de heren Houwen en Burgers.

4.4. Financiën - contributie in Euro's (2002)

Tijdens deze ledenvergadering wordt nog geen contributievoorstel voor het jaar 2002 gedaan. Zoals gebruikelijk vindt dit plaats in de najaarsvergadering. Het is niet de bedoeling noch de wens van bestuur, om de komst van de Euro te gebruiken voor een afronding naar boven van het contributiebedrag. Toch is het

mogelijk dat aan de ledenvergadering om een contributieverhoging gevraagd moet worden, als in de loop van het jaar blijkt dat dit uit financieel oogpunt noodzakelijk is. Resumerend zal het bestuur in de najaarsvergadering van 2001 in ieder geval een drietal voorstellen aan de leden presenteren:

- Uitwerking beleidsmatige adviezen kascommissie 2000 tot voorstel
- Voorstel omtrent de rol van de kascommissie n.a.v. notitie 3 april 2001
- Contributievoorstel 2002

5. Aanbieding model St. Nicolaaskapel door Paul Hoos

Paul Hoos, ruim 15 jaar lid van de Valkhofvereniging en tevens redacteur van ons blad Valkhofnieuws, biedt twee prachtige modellen van de St. Nicolaaskapel aan. Het grote model, schaal 1:50 (40 cm. hoog) kan door het bestuur gebruikt worden voor educatieve doeleinden. Het kleinere model, ongeveer 25 cm. hoog, is tevens geschikt om als bouwplaat te worden uitgegeven. Met dit doel is deze maquette dan ook ontwikkeld. De toelichting in de vorm van een handzaam boekje op A5 formaat is reeds ontwikkeld. De maquette is van origine in zwart-wit uitgevoerd en eventueel door de liefhebber met aquarelverf in te kleuren.

Het bestuur is zeer verheugd met dit initiatief, en streeft na om de bouwplaat nog dit jaar in de kapel te gaan verkopen.

Paul Hoos vertelt hoe zijn interesse voor monumenten in het algemeen en het Valkhof in het bijzonder is ontstaan. Zijn vader had een functie bij de gemeente die we het beste kunnen omschrijven met de oude benaming van stadstimmerman. Hij beschikte over een grote bos sleutels, waarmee bijna alle Nijmeegse monumenten geopend konden worden, en zo kon het gebeuren dat Paul als klein jongetje door zijn vader werd meegenomen naar de nok van onder andere St. Nicolaaskapel, St. Stevenstoren en Mariënburghkapel. Het idee voor de maquette is enkele jaren geleden ontstaan. Restauratietekeningen uit 1955 van ir. G. Deur, door Maurice Vollebregt uit het gemeente-archief opgediept, en doorsnee-tekeningen van stadsarchitect ir. J.J. Weve uit 1910 hebben bijgedragen aan een verantwoord en gedetailleerd model.

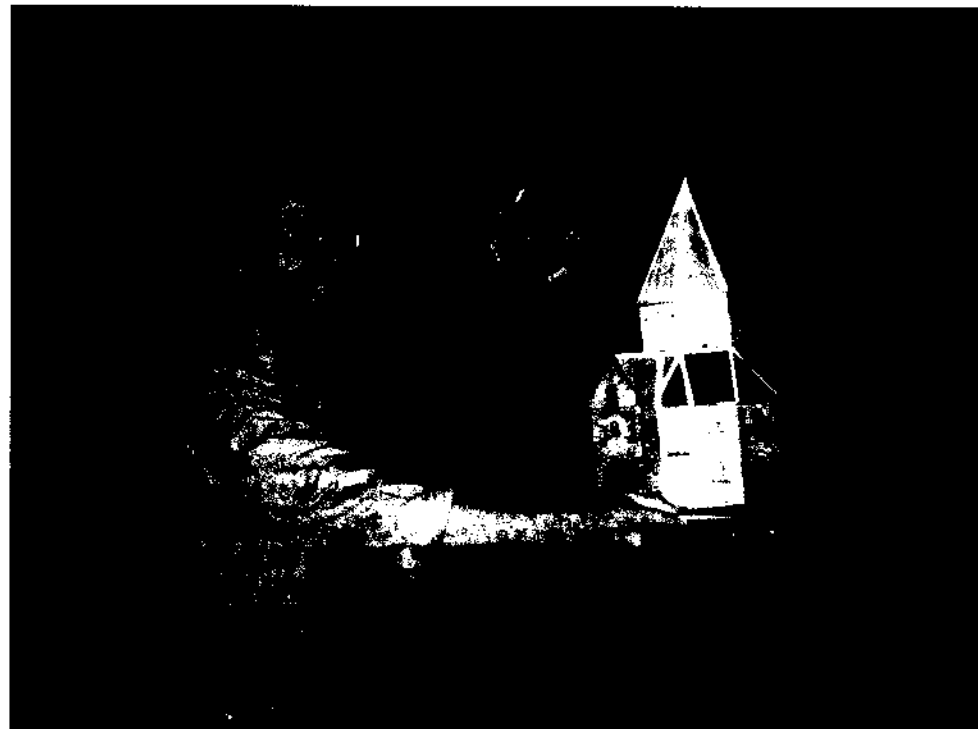
6. Rondvraag en sluiting

In de rondvraag wordt gevraagd of er samenwerking is gezocht met Museum Het Valkhof. Resultierend uit de kwestie rond de naamsbescherming is inderdaad een jeugdproject opgezet. Verder wordt door een aantal leden geadviseerd om onze activiteiten bekend te maken op het activiteitenbord van het museum.

Een lid vraagt of de kapel een officieel adres heeft. De voorzitter vertelt dat dit inderdaad het geval is: het adres is Valkhoftrappen nr.1. Er kan geen post versturen is niet mogelijk; we beschikken niet over een brievenbus en dat is ook niet wenselijk. Voor alle volledigheid: de Barbaroruïne is officieel gevestigd aan de Valkhoftrappen nr.3. Wat het bestuur betreft had het adres van beide kapellen ook Valkhof nr.1 en nr.3 mogen zijn. Na herbouw Valkhofburcht nr.1. Hiermee wordt het officiële gedeelte van de vergadering afgesloten.

7. Lezing met dia's door dr. P.J.G. van der Coelen

De lezing die deze vergadering afsluit, wordt deze maal verzorgd door dr. P.J.G. van der Coelen, conservator Oude Kunst van Museum Het Valkhof aan het Kelfkensbos. Onderwerp van de lezing is de Valkhofburcht als motief in de schilder- en tekenkunst door de eeuwen heen. Op een boeiende en professionele wijze wordt door de heer van der Coelen toegelicht, hoe kunstenaars te werk gingen. Duidelijk en objectief wordt uitgelegd, hoe verschillen zichtbaar zijn tussen afbeeldingen met een duidelijk topografisch karakter, en afbeeldingen die mede vanuit de fantasie van de kunstenaar zijn ontstaan. Het laatste soort afbeeldingen kwam met name in de negentiende eeuw in zwang, in de periode na afbraak van de burcht. Centraal element in de lezing is een nieuwe aanwinst van het museum. Het betreft een olieverf-schilderij van Cornelis Springer uit 1862, waarin een bezoek van Karel de Grote wordt uitgebeeld. Het is aangekocht met steun van de Stichting Rembrandt en momenteel te bewonderen in het museum. Met deze lezing komt de vergadering rond 22:30 uur ten einde.

Aanbieding model St. Nicolaaskapel door Paul Hoos (links) aan voorzitter Boshouwers

Tijdens de Algemene Ledenvergadering op 3 april 2001 werd het secretariaal jaarverslag reeds behandeld. Het secretariaal jaarverslag wordt vanaf heden ook schriftelijk uitgebracht, door plaatsing in Valkhofnieuws (besluit voorgaande Ledenvergadering 13 november 2000).

Tijdens het samenstellen bleek maar weer eens dat het jaar 2000 een veelzijdig jaar voor onze vereniging is geweest. Achtereenvolgens worden behandeld: openstelling St. Nicolaaskapel, tentoonstellingen, voorjaars-excursie, bestuursmutaties, internetpagina, nieuwe huisstijl, Valkhofkapel en -terrein, archiefruimte, Valkhofnieuws en ledenwerving.

1. Openstelling St. Nicolaaskapel in 2000

In het jaar 2000 is de openstelling verzorgd door Han Smits, Jan Hendriksen, Jan Rutten, Frans van Berkel, Henk Bosch, Maurice Vollebregt, Fer Boshouwers en Jeroen De Groot. Het seizoen is gestart in de eerste week van april en liep door tot begin oktober. Hierbij is de kapel doorgaans op woensdagmiddagen geopend tijdens de VVV-rondleidingen, en op de zondagmiddagen. Ook in 2000 is de kapel wederom opengesteld in het kader van Open Monumentendag, waarbij we tussen 10.00 en 17.00 uur maar liefst 600 mensen mochten ontvangen.

2. Tentoonstellingen

De kapel wordt niet alleen opengesteld, maar ook voor andere activiteiten gebruikt. Er wordt o.a. gemusiceerd, getrouwd, herdacht en toneel opgevoerd.

Vanaf 16 september tot en met 31 oktober organiseerde Stichting Collage een landelijke tentoonstelling in ruim 30 kerkjes onder het thema "Inkeer". Ook onze kapel maakte deel uit van de tentoonstelling, en in deze periode hebben de kunstwerken van Tineke Smith een centrale rol in de kapel gespeeld. Haar vliegende koffers en zwevende ladders straalden samen met het kapelinterieur een typische symboliek uit die paste bij het thema Inkeer. De officiële opening van de tentoonstelling heeft plaatsgevonden door (toen nog) burgemeester Ed d'Hondt en zijn toespraak getuigde van affiniteit met het thema. Het bestuur is onze oud-burgemeester zeer erkentelijk dat hij nog net voor zijn afscheid op 1 oktober deze tentoonstelling heeft willen openen.

Later in het najaar, en wel op zondag 17 december, werd er in de kapel een uitvoering verzorgd door Speelgroep Phoenix o.l.v. Wim Princen, rondom het Kerstfeest onder de naam "Kerststemmen", musicaal omlijst door een Australische groep.

3. Voorjaars-excursie en lezingen

Op zaterdag 13 mei, een dag met schitterend weer, vertrokken we met een volle bus naar het Brabantse land om aldaar twee kastelen te bezoeken. In de ochtend

werd het zojuist gerestaureerde kasteel van Heeswijk Dinther bezocht, dat in diverse fasen en stijlen tot aan ongeveer 1880 is uitgebouwd tot het huidige imposante bouwwerk. Na de lunch in een sfeervolle omgebouwde voormalige steenfabriek, vertrokken we naar het kasteel Helmond dat tevens als Raadhuis in gebruik is. Het stamt uit ongeveer 1400 en heeft de grondvorm van een typisch stoer middeleeuws kasteel met vier ronde hoektorens. In het kasteel hebben we een grote schilderijencollectie gezien en ook de middeleeuwse kelder met wapenen en martelwerktuigen. Al met al een zeer geslaagde dag, en een pluim voor organisator Frans Geertsen. Bij thuiskomst hoorden we helaas de eerste berichten over de vuurwerkramp in Enschede, die zich op deze dag voltrokken had... In het najaar van 2001 is de Valkhofvereniging wederom van plan om een excursie voor onze leden en andere geïnteresseerden te organiseren.

Verder heeft de Valkhofvereniging in het jaar 2000, gecombineerd met ledenvergaderingen, twee interessante lezingen georganiseerd. Onderwerpen waren het Nederrijkswoud en het Canisiuscollege. Sprekers waren respectievelijk dr. Klaas Bouwer en drs. A. Wolf.

4. Bestuursmutaties

Doordat Maarten van Schaik in maart 2000 om persoonlijke redenen is teruggetreden, bestond het bestuur tijdelijk uit 4 personen, te weten Frans Geertsen, Harry Linssen, Fer Boshouwers en Maurice Vollebregt. Omdat er toch behoefte aan uitbreiding bleek te bestaan, is Jeroen de Groot voorgedragen als nieuw bestuurslid, nadat hij zijn belangstelling bij het bestuur had kenbaar gemaakt. In onze najaarsvergadering van 13 november is hij tot algemeen bestuurslid verkozen. Werkzaam bij ingenieursbureau Haskoning is mede daardoor zijn fascinatie voor de burcht op het Valkhof ontstaan en hij heeft zich nu al op diverse terreinen voor onze vereniging verdienstelijk gemaakt.

5. Internetpagina www.valkhof.nl

Jeroen De Groot heeft zich direct van zijn beste kant laten zien, en heeft een prachtige internet-site voor onze vereniging opgezet: www.valkhof.nl. Heeft U deze al bezocht? U treft er uitgebreide informatie aan over onze Vereniging en Stichting, maar ook over de Valkhofburcht zelf en er is een driedimensionale kapel te bezoeken. Verder is de pagina verbonden met diverse andere gerelateerde internetpagina's die betrekking hebben op de geschiedenis van Nijmegen en de -al of niet- gedeeltelijke herbouw van kastelen en andere bouwwerken.

In het colofon van Valkhofnieuws zal voortaan het internet-adres vermeld worden, ook zal de verenigingsinformatie verder uitgebreid worden.

Al met al kunnen we concluderen dat we er met onze internet-pagina een echte publiekstrekker en paradepaardje bijhebben.

6. Huisstijl Vereniging en Stichting

Naast de komst van de Internet-pagina hebben Valkhofvereniging en -stichting een nieuwe huisstijl geïntroduceerd door het logo en de lay-out van ons briefpapier en ander drukwerk enigszins te moderniseren. Het gemeentewapen is nu gecentreerd onder het logo en er is gekozen voor het klassieke lettertype Garamond. Het centrale logo van Hubert Estourgie, bestaande uit burcht en kapel, is in feite ongewijzigd gebleven maar wel iets opgewerkt. Wij willen Paul Hoos en Maarten van Schaik bedanken voor hun inzet.

7. Kapel en Valkhofterrein

In de eerste maanden van 2000 werd in feite de laatste hand gelegd aan de ophanging van de kroonluchter in de kapel die daar al sinds 1997 hangt. De luchter is nu elektrisch bedienbaar, en dit is zeer praktisch bij onderhoudswerkzaamheden aan de kroon zelf op bij werkzaamheden op steiger in de kapel. Ook kaarsen kunnen nu gemakkelijker aangestoken worden.

De ingangspartij van de kapel, tevens het oudste muurgedeelte met 19 verschillende steensoorten, heeft 3 jaar geleden een verandering ondergaan waarbij de rollaag werd afgesloten met een houten beschoeiing van red cedar. Deze constructie bleek niet optimaal te werken, waarna de Gemeente Nijmegen op de hoeken van de gevel, uitstekende vlakke stenen heeft aangebracht (zgn. schouderstukken). Het resultaat ziet er netjes uit en het water wordt nu goed afgevoerd naar het leiendak.

Verder is in het jaar 2000 het lexaan kunststof voor de glas-in-lood ramen vervangen door echt pantserglas. Het is inbraakwerend maar bovendien ook helder en bestand tegen agressieve schoonmaakmiddelen i.v.m. graffiti.

Inbreken in de kapel is nu bijna onmogelijk geworden, maar helaas hebben onverlaten in november 3 informatiepanelen in het park over de burcht met grof geweld vernield. Hoewel 1 afbeelding definitief verloren leek, konden wij kopieën bemachtigen via de vrouw van de overleden kunstenaar (de overleden Johan Hendriks). Eerder in het jaar in juli was ook de kapel slachtoffer van vandalisme waarbij hoeken van stenen vensterbanken zijn stukgeslagen. De gemeente zal e.e.a. herstellen zodra ruimte in de begroting ontstaat.

8. Nieuwe archiefruimte

Sinds 1 december beschikt onze vereniging over een nieuwe archiefruimte. De ruimte die wij huurden op het Limosterrein zou op termijn verdwijnen door het ombouwen van de kazerne tot appartementen. Uiteindelijk bleek de huismeestersruimte van een flat aan de Aubadestraat / hoek O.C. Huismanstraat beschikbaar. Deze ruimte is jarenlang in gebruik geweest als kantoor van de overleden Henk Budel, organisator van diverse evenementen en lichtprojecten in de stad, en hartstochtelijk lid van onze vereniging. Na een positief overleg met een vertegenwoordiger van eigenaar Talis heeft het bestuur deze ruimte opgeknapt en gewit. Op een zaterdag in december heeft de verhuizing plaatsgevonden waarbij ook ons lid Frans Tromp behulpzaam is geweest.

Wij beschikken nu over een ruimte waarin we tentoonstellingsmaterialen en boekenvoorraad kwijt kunnen maar ook een kleine vergaderruimte, allen van elkaar gescheiden. Na de verhuizing zijn we nog tot in de vroege avond in de weer geweest met het wegbrengen van grof vuil (o.a. sloophout) en de oude plastic kuipstoelen uit de kapel naar de gescheiden afvalinzameling van de DAR.

9. Valkhofnieuws

Ook in het jaar 2000 verschenen vier nummers van Valkhofnieuws. Naast drie 'reguliere' tijdschriften werd voor het eerst sinds jaren weer een themanummer uitgegeven. In deze uitgave is het leven en werk van de Nijmeegse kunstenaar en burgemeester Hendrik Hoogers centraal gesteld, die eind achttiende eeuw de sloop van de Valkhofburcht wilde tegengaan. Toen dit niet mogelijk bleek, heeft hij de burcht in twee zeer precieze pentekeningen vastgelegd. Dit jaar wordt geen themanummer uitgebracht; wel zal speciale aandacht worden besteed aan de Tweede Wereldoorlog op en rond het Valkhof. Overigens zijn alle nog voorradige Valkhofnieuws-themanummers in de St. Nicolaaskapel te koop.

De verzending van Valkhofnieuws is ook in het jaar 2000 weer verzorgd door Jan Lauret, die dit altijd op correcte en snelle wijze voor elkaar weet te krijgen!

10. Ledenwerving

In het najaar van 2000 is op bescheiden wijze gestart met een ledenwerfcampagne, met als doel om de "knik" in ons ledenaantal die in 1998/1999 ontstaan is, positief om te buigen. Veel relatief nieuwe leden waren teleurgesteld in het niet doorgaan van de mogelijke burchtherbouw. Bovendien hadden en hebben we te maken met een vergrijsd ledenbestand. Momenteel kennen wij ongeveer 560 leden. Om de ledenwerving te stimuleren, zijn we gestart met de aanbieding van het boek van Weve voor bestaande leden die minimaal 2 nieuwe leden werven. Het bestuur heeft echter besloten om deze actie uit te breiden door het boek van Weve in te zetten als welkomstgeschenk voor nieuwe leden. Wij zullen in de loop van 2001 ons ledenwerfformulier aanpassen en deze actie ook nadrukkelijk in de St. Nicolaaskapel aankondigen.

VERSLAG AANGAANDE HET VALKHOFPARKOVERLEG.

Door drs. Fer Boshouwers, voorzitter Valkhofvereniging

In 1999 werd in Nijmegen een overleg geopend over de staat en de toekomst van het Valkhofpark. De deelnemers zouden zijn: IVN (natuurvereniging), Museum Het Valkhof, Platform tot Behoud van het Valkhofpark en eventueel de Valkhofvereniging.

Deelname aan dit overleg onzerzijds vindt zijn oorsprong in de gedachte: wat gebeurt er allemaal buiten ons om, terwijl wij als beheerders van de monumenten in dat park toch zeker tot de betrokkenen gerekend mogen worden. Je kunt er maar beter bijzitten en meesturen, in plaats van achteraf geconfronteerd worden met ongewenste ontwikkelingen. Vanuit die gedachte werden schrijver dezes en Maurice Vollebregt afgevaardigd namens het bestuur. Er zijn zo'n tien à twaalf bijeenkomsten geweest, waarin wij een duidelijke inbreng hadden in de discussie. Tussentijds hebben wij de overige bestuursleden, maar ook de algemene ledenvergadering verslag uitgebracht inzake het overleg.

Het uiteindelijk resultaat van het overleg, vervat in een handzaam boekje met 12 conclusies, werd op 9 februari j.l. in de St. Nicolaaskapel op het Valkhof aangeboden aan het College en de Raad van Nijmegen (de aangeboden tekst is elders in dit nummer terug te vinden, red.) Namens het gemeentebestuur nam wethouder Depla de conclusies in ontvangst. Namens het Platform sprak Ronald Aalders en namens de Valkhofvereniging ondergetekende.

Tenslotte rest mij nog te vermelden, dat wij door deelname aan het overleg nogmaals tot uitdrukking hebben gebracht, dat de Valkhofvereniging haar doelstellingen voor wat betreft herbouw van de burcht onverkort handhaaft. Hoe wij dat zien, kan kort worden samengevat in de volgende uitspraken:

- Het park blijft, indien de burcht wordt herbouwd, openbaar toegankelijk en het uitzicht blijft gratis te genieten;
- De burcht moet qua architectuur in overeenstemming zijn met de situatie van 1795; een te kiezen architect dient dus bereid te zijn historiserend te bouwen en daarvan proeven te hebben afgelegd;
- Wij staan voor het park, een burcht zonder groene aankleding willen wij niet;
- Wij kiezen zoveel mogelijk voor particuliere gelden. Deze drukken niet op de gemeentebegroting, daarmee dus geen verhoging van de OZB;
- De invulling van het gebruik van het gebouw moet van hoogwaardige kwaliteit zijn en rust uitstralen.

TWAALF CONCLUSIES RONDOM HET VALKHOFPARK AANGEBODEN AAN WETHOUDER DEPLA OP 9 FEBRUARI 2001

Tekst uitgesproken door E.F.M. Boshouwers, voorzitter Valkhofvereniging

"De oorsprong van het overleg, waarvan nu de conclusies worden aangeboden, ligt al in het jaar 1996, toen de Raad van Nijmegen het besluit nam groen licht te geven aan de verdere uitwerking van de herbouwapplannen van de burcht. Het Platform tot behoud van het Valkhofpark en de Valkhofvereniging stonden in die dagen lijnrecht tegenover elkaar. Nog steeds hebben beide groeperingen hun eigen inzichten. Toch is er winst geboekt ten aanzien van de opvattingen rond het park.

In bijna twee jaar tijd heeft intensief overleg geleid tot een aantal conclusies, waarin deze groeperingen elkaar hebben kunnen vinden. Daarnaast is zo helder mogelijk aangegeven waarin zij van elkaar verschillen. Het doel van de samenspraak was tot een gemeenschappelijke tekst te komen, die aan het Gemeentebestuur zou worden aangeboden, als beheerder van de openbare ruimte, waarvan het Valkhofpark deel uitmaakt.

De geschiedenis van de plek is reeds door de heer Aalders verwoord. Aan mij is nu de taak om in te gaan op het park als kwetsbare plek. De bringer van negatieve berichten is meestal geen lang leven beschoren, maar ik waag het er toch op.

Als in mei 2000 de storm over Het Valkhof raast, worden een drietal monumentale kastanjabomen behoorlijk beschadigd. Boomdelen met een diameter van meer dan 50 centimeter komen naar beneden. In de krant staat breed uitgemeten hoe erg het allemaal is. Storm is echter overmacht. Gebruik van de openbare ruimte voor festiviteiten, waarbij het park met grote tenten wordt ingericht en gedurende een week door duizenden mensen wordt bezocht, kan niet anders dan leiden tot schade. Daarbij is geen sprake van overmacht, maar van een ingecalculerde schadepost.

In de nota van begin jaren negentig met betrekking tot het openbaar groen - inclusief de parken - wordt een pleidooi gehouden voor meer aandacht, meer zorg en meer geld. De nota gaf hoop op betere tijden. Toch heeft de Gemeentelijke overheid geen echte visie op Het Valkhofpark ontwikkeld.

Geen kwaad woord over de plantsoendienst. Zij houden het park in haar bestaande vorm zo goed mogelijk bij. Er wordt gesnoeid, geschoffeld, geharkt en gemaaid, maar aan de inrichting van het park wordt niet gewerkt. Dat is mijns inzicht ook niet de taak van de dienst, maar van de politiek.

Het park zoals het er nu bij ligt, is niet het park, dat sommigen een heilig karakter toeschrijven. Dat park is te vinden op foto's uit de beginjaren van de vorige eeuw.

veel palmen, die 's zomers werden uitgezet, actie rond de muziektent (overigens beheerst en kleinschalig), en bovenal wandelplaats.

De toename van de bevolking en de vergroting van de festiviteiten, geven het samenzijn een heel ander karakter dan wenselijk is. Het terrein is niet van omvang veranderd, maar er is geen overheid die grenzen aangeeft voor wat betreft het gebruik, althans niet op een wijze die schade voorkomt.

Goed vooroverleg met betrokken afdelingen, zowel Economische Zaken als Cultuur, zou moeten leiden tot aangepast gebruik. Mochten bepaalde activiteiten dan niet meer passen, dan moeten daar alternatieven voor worden gezocht en gevonden.

De huidige gebruikswijze leidt niet alleen tot schade aan het groen, maar ook aan de opstallen: de St. Nicolaaskapel en de Barbarossaruïne. Tijdens de laatste Vierdaagsefeesten heeft deze kapel ook schade opgelopen. Stenen onder de vensters zijn met geweld beschadigd.

Overigens geldt evenals bij de plantsoendienst dat de Afdeling Bouwservices haar uiterste best doet om de zaak op peil te houden. Er is in toenemende mate sprake van overleg. De aanleg van de klimaatregeling hier, is daar mede een gevolg van.

Toch pleiten wij voor de ontwikkeling van een visie op de inrichting, het gebruik en de toekomst van het Valkhofpark. De Gemeentelijke overheid is de aangewezen instantie, die daar in het voortouw moet nemen. Wij als eventuele gesprekspartners dragen nu reeds wat zaken aan ter ondersteuning.

Ik wens het College en de Raad veel wijsheid toe bij de ontwikkeling van een visie op het Valkhof, waarbij een goed evenwicht wordt verkregen tussen economie, cultuur en de natuur."

TWAALF CONCLUSIES RONDOM HET VALKHOFPARK

Inleiding voorafgaand aan conclusies door Ronald Aalders

"Om te voorkomen dat het weer lange tijd stil zou blijven rond het Valkhofpark heeft Het Platform tot behoud van het Valkhofpark in 1999 het initiatief genomen om een aantal direct betrokkenen rond de tafel te krijgen. Dat heeft uiteindelijk geresulteerd in de formulering van een aantal conclusies. Er zijn diverse mensen bij het overleg betrokken geweest, maar de volgende 6 personen zijn uiteindelijk verantwoordelijk voor de inhoud van deze conclusies: Dhr. F. Boshouwers (Valkhofvereniging, conservator Nicolaaskapel), Dhr. M. Vollebregt (Valkhofvereniging), Mevr. A. Gerhartl-Witteveen (directeur Museum Het Valkhof), Dhr. T. Tol (IVN Rijk van Nijmegen), Mevr. B. Peeters-Nillesen (IVN Rijk van Nijmegen, Platform tot behoud van het Valkhofpark), Dhr. R. Aalders (Milieudefensie Nijmegen, Platform tot behoud van het Valkhofpark)

Wat deze mensen bindt, is vooral de betrokkenheid bij het Valkhofpark en het besef dat de toestand waarin het park momenteel verkeert ver beneden de maat is. Geconstateerd wordt dat in de loop der jaren steeds meer concessies aan de inrichting van het park zijn gedaan, dat de monumentale elementen in het park steeds verder dreigen te vervallen en dat aan de groene waarde van het park geen recht wordt gedaan. Dit ondanks het regelmatige onderhoud van het park. Er ontbreekt een duidelijke visie op inrichting, beheer en gebruik van het park, waardoor een verbetering in de toestand van het park niet goed mogelijk is.

De conclusies dienen gelezen te worden als een oproep om deze plek de status te geven die ze verdient. Een oproep die in eerste instantie is gericht aan de gemeente Nijmegen. Vandaar dat ze ook worden aangeboden aan het college van Burgemeester en Wethouders en

daarmee tevens aan de gemeenteraad van Nijmegen. De gemeente is de eerst verantwoorde daar waar het gaat om inrichting en beheer van het park. De hierna verwoorde conclusies geven ook aan in welke richting de verbetering van het park moet worden gezocht, zonder overigens uitgewerkte plannen te geven. In de conclusies weerspiegelt zich ook de recente historie. Met name Valkhofvereniging en Platform tot behoud van het Valkhofpark hebben daarin tegenover elkaar gestaan.

Wij zijn verheugd dat wij elkaar in deze conclusies hebben kunnen vinden en er in zijn geslaagd de tegenstelling gedeeltelijk te overbruggen en daar waar dat niet het geval is, in ieder geval het respect voor elkaars standpunten te vergroten. We hopen dat dit gegeven de gemeente en verder partijen stimuleert om er alles aan te doen het park de allure te geven die het verdient." (Nijmegen 9-2-2001)

Conclusie 1

Het gegeven dat zowel Valkhofvereniging als het Platform tot behoud van het Valkhofpark deelnemen aan het overleg is op zich al een winstpunt. Erkend wordt dat de Valkhofvereniging sinds 1978 een wezenlijke bijdrage heeft geleverd aan het in stand houden van het park. Voor het Platform tot behoud van het park geldt hetzelfde sinds 1996.

Conclusie 2

Over de onaantastbaarheid van het bodemarchief, o.a. doordat de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (hierna aangeduid als ROB) hier geen ingreep toestaat, bestaat geen verschil van mening. De Valkhofvereniging maakt de kanttekening dat naar hun mening op de beoogde bouwplaats voor de herbouw van de burcht geen echt waardevolle zaken in de bodem gevonden zullen worden, omdat deze bij de afbraak van de burcht reeds zijn verwijderd.

Toelichting: de Valkhofvereniging houdt vast aan de herbouwplannen (complete herbouw) voor de burcht zoals die in haar doelstellingen zijn vastgelegd. Het Platform tot behoud van het Valkhofpark en Museum het Valkhof wijzen iedere vorm van herbouw, geheel of gedeeltelijk, af.

Voor ingrepen in het bodemarchief is toestemming van de ROB noodzakelijk. De ROB kan eventueel ook werkzaamheden stilleggen. De bevoegdheid van de ROB is dus uitgebreider dan die van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg (hierna aangeduid als RDMZ). Deze laatste instelling geeft adviezen.

Conclusie 3

Over de exacte begrenzing van het Rijksmonument bestaat onduidelijkheid. De RDMZ is hier de bevoegde instantie en dient derhalve helderheid te verschaffen over de begrenzing vna het rijksmonument.

Hierbij kan worden aangetekend dat partijen het er over eens zijn, dat de heuvel in zijn totaliteit als waardevol moet worden beschouwd, ook als gedeelten daarvan niet tot het monument op zich behoren.

Toelichting: Ook de Valkhofvereniging erkent dat het groene karakter van het park een wezenlijk onderdeel van het Valkhof vormt en dat aantasting daarvan zoveel mogelijk moet worden voorkomen. Volgens het Platform tot behoud van het Valkhofpark is m.n. het historische ontwerp van het park van waarde, en gaat het niet om het vasthouden aan elk groenelement afzonderlijk. Uiteraard dient wel ruim aandacht te zijn voor de ecologische waarden van het park. Men is het er over eens dat de kwaliteit van het groen sterk verbeterd kan worden

Conclusie 4

Het Valkhof behoort tot het beschermd stadsgezicht. Dit houdt in dat via bepalingen in bestemmingsplannen ongewenste ontwikkelingen worden tegengehouden. De RDMZ is hier adviserende instantie.

Toelichting: Adviserende instantie betekent in dit geval dat voor alle ingrepen in het gebied de RDMZ om advies moet worden gevraagd. De gemeente kan een dergelijk advies terzijde leggen, maar bij eventuele gerechtelijke procedures zal ze goed moeten kunnen beargumenteren waarom dit advies niet opgevolgd is. Het advies wordt gegeven door de directeur van de RDMZ. Eventueel kan de minister op grond van dit advies een aanwijzing geven, oftewel het advies dwingend opleggen.

Conclusie 5

Het Valkhof is onderdeel van het Nijmeegse groenstructuur, vastgelegd in het Groenstructuurplan. Dit plan dient als toetsingskader voor andere plannen en geeft zo enige - maar geen totale - bescherming.

Met name de hellingen bieden een ecologisch potentieel dat nadrukkelijk bescherming verdient. Dit gaat verder dan de bescherming van lokaties waar op dit moment zeldzame planten (voorjaarshelmbloem en vogelmelk) groeien. Het gaat om het in stand houden en zo mogelijk verder ontwikkelen van de ecologische potenties van de Valkhofheuvel in relatie tot de cultuurhistorische waarden.

Toelichting: Het Vlahof ligt in een verstedelijkte omgeving en op een plaats waar de ecologische potentie moet samengaan met vooral de cultuur-historische waarde. Tussen deze twee moet een evenwicht worden gevonden.

Conclusie 6.1

Het beheer van het park laat ernstig te wensen over. Het gevolg is dat het park slecht wordt onderhouden, er teveel aantasting is door evenementen, het park schade oploopt door vandalisme, het er van tijd tot tijd onveilig is (of men voelt zich er onveilig) en een aantal plantvakken leeg zijn. Minstens een aantal van deze tekortkomingen kunnen worden opgelost door de coördinerende rol van de gemeente te versterken.

Toelichting: Illustratief is het gegeven dat de Nicolaaskapel in het veleden dienst deed als opslagplaats voor de gemeente. Mede door activiteiten van de Valkhofvereniging is de kapel weer in zijn oude glorie hersteld. De aantastingen tijdens manifestaties als de Valkhof-affaire zijn een recentere voorbeeld van het

slechte beheer. Ook de aantasting i.v.m. rioolaanleg en de beschadiging van het monument voor de spoorlijn Nijmegen-Kleve is een ander voorbeeld.

Conclusie 6.2

Geconstateerd wordt ook dat verbetering van het park gepaard dient te gaan aan verbeteringen in het beheer. Dit kan door het park semi-openbaar te maken en in de nachtelijke uren af te sluiten. In het verleden is het park ook tijdens deze uren afgesloten geweest. Suggestie voor de openingstijden is van zonsopgang tot zonsondergang om zo recht te doen aan de functie als groen uitloopgebied voor de binnenstadbewoners, die rust en groen zoeken in hun directe omgeving. Ten aanzien van de bescherming van het park kan worden aangehaakt bij de Algemene Plaatselijke Verordening. Geconstateerd wordt dat diverse faciliteiten voor een goed beheer ontbreken.

Toelichting: De Nicolaaskapel kan momenteel feitelijk alleen door vrijwilligers beheerd worden, omdat allerlei voorzieningen zoals toiletten ontbreken. De ARBO-regelgeving dient als referentiepunt voor de voorzieningen die in het kader van het beheer van de kapel noodzakelijk zijn.

De Valkhofvereniging wil deze voorzieningen laten aansluiten bij de Nicolaaskapel. Het Platform tot behoud van het Valkhofpark en Museum Het Valkhof denken aan een lokatie in de directe omgeving van het park.

Conclusie 7

Het toekomstig gebruik van het Valkhof en omgeving bevindt zich in het spanningsveld tussen enerzijds respect en ruimte voor de cultuurhistorische en groene waarde en anderzijds de economische mogelijkheden. De cultuurhistorische en groene waarde mogen niet in dienst worden gesteld van de economische mogelijkheden, maar dienen voorop te staan bij het beoordelen van plannen. Ontwikkeling van economische mogelijkheden kan dus geen doel op zich zijn. De economische mogelijkheden worden ingekaderd door in de te verlenen vergunning voorwaarden ter bescherming van park en monumenten vast te leggen.

Toelichting: In feite is een situatie na te streven waarin in of bij het park geplaatste functies in dienst staan van het behoud van de cultuurhistorische en groene waarde van het park. Dit sluit bijvoorbeeld een ontwikkeling van grootschalige publiekstrekkingen uit. Verleende vergunningen dienen tijdens de activiteiten actief te worden gehandhaafd.

Conclusie 8

Historisch gezien behoren Valkhof, Kelfkensbos en Hunnerpark bij elkaar. Dit is een zwaarwegende reden om de inrichting van deze totale omgeving in zijn samenhang te bekijken, waarbij het Valkhof een centrale rol vervult. Vanuit deze gedachte wordt gepleit voor een groenere invulling van het Kelfkensbos (het plein voor het museum). Het zichtbaar maken van vindplaatsen van historische vondsten wordt positief gewaardeerd.

Toelichting: Het Valkhof en Kelfkensbos vormden aanvankelijk één geheel. De scheiding op de plaats van de huidige Voerweg stamt uit de 14e eeuw.

Conclusie 9

Een visie en daarop gebaseerd beleid, gericht op de samenhang tussen de diverse monumenten en het historisch groen (zoals de groene gordel) kunnen de stad Nijmegen een duidelijke meerwaarde geven. Nu worden monumenten en historisch groen teveel behandeld als losstaande elementen. De visie op het Valkhof als culminatiepunt van de historie is een centraal element in die visie en dient in deze samenhang te worden gezien.

Toelichting: Nijmegen noemt zichzelf de oudste stad van Nederland, maar doet erg weinig met dit gegeven. Ze mist een visie op de omgang met de monumentale restanten uit haar verleden en op het monumentale groen binnen haar grenzen. Door zich nadrukkelijk als zodanig te profileren en door een gerichte campagne kan Nijmegen zowel een cultuurhistorische als economische impuls krijgen.

Conclusie 10

De overgang van de stad naar het park laat te wensen over. Het contrast tussen stad enerzijds en park anderzijds zou veel beter vormgegeven moeten worden. Daarnaast is het nauwkeurig vastleggen van de grens van het monument een vereiste. Nu dreigt de stad steeds randjes van het park af te knabbelen. Het hek schuift langzaam verder het park in, waardoor een steeds groter overgangsgebied ontstaat waarvan de status vooral vaag is.

Toelichting: Door werkzaamheden aan de zijde van de Lindenberg is onlangs weer een strook verdwenen. Deze conclusie heeft in feite twee kanten die verder uitgewerkt dienen te worden: Eén is de fysieke inrichting van de overgang die het park mede moet beschermen tegen aantasting (zoals binnenrijden van (vracht)auto's.

Daarnaast gaat het echter om een visie op de overgang stad - park. Opgemerkt wordt de smeedijzeren poort aan de Lindenbergzijde is losgereden en vervolgens verwijderd is. Deze poort zou in ieder geval weer teruggeplaatst moeten worden.

Conclusie 11

Element van de inrichting van het Valkhof is een verwijzing naar de burcht die op deze plaats heeft gestaan.

Toelichting: Voor de Valkhofvereniging blijft een verwijzing in de vorm van een gebouw de eerste keuze. Het Platform tot behoud van het Valkhofpark erkent dat de burcht deel uitmaakt van de historie van deze plaats en dat die historie op enigerlei wijze in het park zichtbaar moet blijven.

Conclusie 12

Voor de toekomstige ontwikkeling van het Valkhof dient een programma van eisen te worden geformuleerd. Dit programma van eisen dient als toetsingskader, dat harde grenzen stelt aan mogelijke ontwikkelingen in het park.

" KELFKENS BOS MOET GROENER WORDEN "

Uit: De Gelderlander van 10 februari 2001

Het Kelfkensbos in Nijmegen moet een groener karakter krijgen. Het stenen vlak voor het museum Het Valkhof doet afbreuk aan het natuurlijke en historische karakter van het aangrenzende Valkhofpark.

Deze conclusie trekt een in 1999 door het Platform tot behoud van het Valkhofpark ingestelde werkgroep in haar rapport over de invulling van dit park.

De werkgroep bestaat uit vertegenwoordigers van het platform, De Valkhofvereniging, Museum Het Valkhof, Het IVN en Milieudefensie. Ze vindt dat de inrichting van het Valkhof, het Kelfkensbos en het Hunnerpark beter op elkaar moeten worden afgestemd, omdat de drie gebieden historisch gezien bij elkaar horen. In het rapport, dat gisteren aangeboden werd aan wethouder Depia, roept zij de gemeenteraad op een groenere invulling te geven aan het Kelfkensbos.

Daarnaast doet de werkgroep de suggestie om het Valkhofpark tussen zonondergang en zonsopgang voortaan af te sluiten voor het publiek. Dit om vandalisme in het park te voorkomen en de rust en veiligheid op het terrein te behouden. Het beheer van het park laat volgens de werkgroep ernstig te wensen over. Dit zou verbeterd kunnen worden, wanneer het park 's nachts wordt afgesloten. Tenslotte wordt in het rapport nog opgemerkt dat grootschalige publiekstrekkingen, zoals het Festival van het Levenslied en de Valkhofaffaire, op het Valkhofpark niet langer gewenst zijn.

DE VALKHOFKLOKKEN ELDERS IN DE STAD GETRACEERD

Door Fer Boshouwers, conservator.

In een eerder artikel over dit onderwerp baseerde Maurice Vollebregt zich op de gegevens die hij ontleende aan J.J. Weve, destijds stadsarchitect te Nijmegen. In een andere bron uit 1909 schrijft H.D.J. van Schevichaven, voormalig stadsarchivaris te Nijmegen uitgebreid over de kapellen op het Valkhof en over de klokken, die eertijds in de St. Nicolaaskapel hebben gehangen. Wij nemen zijn tekst integraal over (pag. 119 en 120 half).

"[...] Dat de kapel aan St. Nicolaas gewijd was, schijnt op het eerste gezicht bevreemdend, daar deze Heilige meer in het bijzonder de schutpatroon was van scholiere en kinderen, visschers, schippers, handaars en wat de Duitschers noemen *fahrende Leute*. Doch men vindt meer hofkapellen aan hem gewijd, o.a. te Aken, de burchtkapel te Kleef, de kapel van den aartsbisschop te Keulen, te Neuss, enz. Van de twee altaren, die bij de wijding der St. Stephenserkerk, in 1273, bestonden, was het eene gewijd an St. Katharina, het andere aan St. Nicolaas.

In den toren dezer kapel hingen oudtijds twee klokken. In 1602 schreven die van Lent aan de Raad, dat "*int cappelleken opt Valkhoff twee kleyne klokkens syn hangende*", die in lange jaren nergens toe gediend hadden. Zij wenschten deze te koopen of te leenen, en waren bereid om daarvoor een onderpand ter waarde van f1200 te stellen. Doch het verzoek werd afgeslagen, evenals een dergelijk in 1608, door die van Wichen gedaan. Het Schultboeck van den stadswerkmeester leert ons, onder datum 20 Aug. 1675, wat er later van die klokken geworden is.

Het bericht dat hij beide klokken in de Waag had doen wegen. De eene hadden de Franschen in 1672 van de kapel afgenomen, en als sanctusklokje in het (toenmalige) kleine torentje boven het koor der St. Stephenserkerk geplaatst, om dienst te doen bij de mis. Na het vertrek der Franschen, was het daar uitgenomen, en in den toren te Neerbosch gehangen. Het woog, zonder klepel, 330 ons. De andere was mede van het Hof weggehaald en "*verdonckert*", doch werd 17 augustus 1674 's nachts op den stoep van den werkmeester gezet. Haar gewicht was, zonder klepel, 145 ons. Deze klok werd toen in de toren van Hees gehangen.

De zoogenaamde Romaansche Kapel, juist genoemd ruïne, wordt thans nagenoeg erkend als de apsis van een kerkje gebouwd door Barbarossa, omstreeks 1157. Nadat dit kerkje, waarschijnlijk tijdens de verbouwingen van den burcht, door de gemalin van hertog Arnold, in 1450-1453, aangebracht, gehecht was aan den nieuwen vleugel, die van het N. naar het Z. liep, schijnen er geen kerkdiensten meer in dit overblijfsel gedaan te zijn.

De Hertogelijke Kapel. Deze naam is ons alleen bekend uit het

Raadsbesluit van 7 September 1796, waarbij de Raad, dit gebouw, na het eerst van de sloopers van den burcht gekocht te hebben, wegens zijn te groote bouwvalligheid weder overdoet voor f2000. Naar alleen schijn moet het de huiskapel geweest zijn, en lag zij achter de Prinsenkeuken van het grondplan van 1726, vormende het oostelijk uiteinde van dien vleugel. In het werk, waarin don Juan de Estrella den tocht van prins, later koning Philips, in Nederland beschrijft, zegt hij, dat deze Vorst, tijdens zijn verblijf op den Burcht, de Mis bijwoonde, in de *grootere* (mayor) kapel aldaar,

dus in de Carolingische. De *kleinere* kapel moet dan de hertogelijke geweest zijn, waarin koningin Anna, in augustus 1570, voor de receptie der overheden, de Mis bijwoonde. Omtrent deze huiskapel is verder bij geen ouden of nieuwen schrijver iets geboekt. Alleen wordt nog in een Raadsbesluit van 15 Oct. 1797 gezegd, dat de afbraak der 'Romeinsche kapel' in de Stadsschuur zal geborgen worden. Juister noemt een gelijktijdig Register op de Raadsbesluiten dit 'de afbraak der duifsteenen van Hertogs- of Roomsche kapel.'

Het kerkje op Neerbosch is recent overgegaan in particuliere handen. De toren met de klokken is tot op heden eigendom van de Gemeente Nijmegen. Het is het overwegen waard om te pogen één of twee klokken terug te brengen naar de oorspronkelijke plaats: de St. Nicolaaskapel op het Valkhof. U wordt op de hoogte gehouden.

Geraadpleegde bronnen:

- Drs. J.M.T. Nooy: "Jan Jacob Weve, De Valkhofburcht te Nijmegen; een alsnog-uitgave van het manuscript uit 1925". Nijmegen 1993.
- H.D.J. van Schevichaven: "Oud-Nijmegens" (Kerken, Kloosters, Gasthuizen, Stichtingen en Openbare Gebouwen). Nijmegen 1909.